

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ (ANITTEPE ÖRNEĞİ)¹

EXAMINATION OF THE 5TH GRADE TURKISH TEXTBOOK IN TERMS OF VALUES EDUCATION (ANITTEPE EXAMPLE)

Selcen ÇİFCİ*

*Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, selcen73@gmail.com,
ORCID:0000-0003-2563-5574

Hasan ÇİFTÇİ**

**Hasan ÇİFTÇİ Yüksek Lisans. Öğrencisi, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe Eğitimi (YL) hasanciftci90@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-1909-6957

Referans: Çıfci, S., Çıftçı, H. (2024). 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi (Anittepe Örneği). *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 12-26

Gönderilme Tarihi: 29.11.2023

Kabul Tarihi :12.01.2024

Özet: Bu çalışmada, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Anittepe Yayıncılık tarafından yayınlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabının, değerler eğitimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin içerdiği değerler belirlenmiştir. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitaptaki metinler Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik (on kök değer)" değerlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, ilköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde toplam 126 adet değer vardır. "Yardımseverlik" metinlerde en çok kullanılan değerdir. Yardımseverlikten sonra en

¹ Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ'nin danışmanlığında Hasan ÇİFTÇİ tarafından hazırlanan "Mustafa Orakçı'nın 'Levent' Kitap Dizisindeki Değerler İle 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin İçerdiği Değerlerin Karşılaştırılması" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

çok kullanılan değerler sevgi ve vatanseverlik değerleridir. Metinlerde en az yer verilen değerler ise dürüstlük, adalet, sabır ve dostluk değerleridir. En fazla değer yer verildiği tema "Erdemler" temasıdır. Sonuç olarak, incelenen metinlerde değerlerin dağılımında bir denge olmadığı belirlenmiştir. Temalara göre bazı değerlere daha fazla ağırlık verilirken bazı değerlerin metinlerde daha az yer aldığı ya da hiç yer almadığı görülmüştür. Türkçe ders kitabındaki metinlerde değerlerin belirgin olarak yer aldığı fakat kullanım sıklığının düzenli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, Türkçe Ders Kitabı, Metinler

Abstract: In this study, it is aimed to examine the Anıttepe Publishing 5th grade Turkish textbook used in schools in the 2022-2023 academic year in terms of values education. Within the scope of the study, the values contained in the texts in the 5th Grade Turkish textbook were detected. Document analysis method was used in this study. The texts in the book were examined according to the values of "justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, helpfulness (ten root values)" included in the Turkish Language Curriculum. According to the results of the research, there are a total of 126 values in the texts in the primary school 5th grade Turkish textbook. "Helpfulness" is the most used value in the texts. The most used values after charity are love and patriotism. The values the least mentioned in the texts are honesty, justice, patience and friendship. The theme with the most value is the theme of "Virtues". In conclusion, it was determined that there was no balance in the distribution of values in the texts examined. It was observed that while some values were given more weight according to the themes, some values were less or not included in the texts. It was concluded that the values are clearly included in the texts in the Turkish textbook, but the frequency of use is not regular.

Keywords: Values education, Turkish Course Book, Texts

1. Giriş

Değer, belirli bir toplumda, bir ideoloji içinde kabul görmüş ve yaşatılan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü hissiyat, düşünce, eylem, norm veya prensiplerdir (Çankırılı, 2015, s.11). Toplumun geneli tarafından kabul edildiği için insanların toplumsal değerlere önem vermesi gereklidir. Özkan'a (2010, s. 1128) göre ise: "Değerler, kişilerin toplum içerisinde yaşamlarını güvenceye alan, onların hayatlarını kolaylaştıran toplumsal davranış kalıplarıdır." Bu yönüyle değerler, toplum üyelerinin kendini güvende hissetmesini sağlayan kurallar olarak kabul edilebilir. Çünkü değerler, toplumda belirgin olarak görülmeyen ama varlığı hissedilen, kişileri birçok alanda etkisi altına alarak topluma yön tayin eden anlayışlar ve uyulması gerekli olan düzen sağlayıcı kurallar bütünüdür (Tunagür ve Kardaş, 2017, s.160). Yazılı olarak belirtilmese de toplumu ayakta tutan kuralların en başında değerler gelir. İnsanlar bu kurallar sayesinde kendini toplumun üyesi olarak kabul etmeyi ve güvenli bir yaşam sürmeyi hedefler.

İnsanlar tarafından istenilen, istenilebilen şey, olaylar ve durumlarla ilgili insan tutumu olan değerler, topluma uygun davranış tarzları veya yaşam gayeleriyle ilgili inançlarımızdır ve davranışlarımıza yön verirler. Başka bir ifadeyle, değer, bir nesneye, varlığa veya etkinliğe, bireysel ve toplumsal açıdan tanınan önem ya da üstünlük demektir. Bir şeye ait olan kıymet ya da özellik değer olarak ifade edildiği gibi; istenilen, bireylerin yaşamlarına yön veren, insanlar için önemli olan hedeflere de değer denir. Yaşamı ve hareketleri yönlendiren değerlerin, diğer fiziksel varlıklar gibi somut bir karşılığı yoktur. Değerlerle yalnız gerçek yaşamda karşılaşılabilir. Yani, dürüstlük ve sabır değerleri somut bir şekilde, dürüst ve sabırlı kişilerde görülebilir (Aydın, 2010). Bu eylemler sayesinde birey, içinde bulunduğu toplumun değer yargıları hakkında bilgi edinebilir.

Değerler kadar bu değerlerin bireylere kazandırılması ve sonraki kuşaklara aktarımı yani süreklilik kazanması da önemlidir. Sürekli gelişen ve değişen çağın olumlu birtakım gelişmelerle birlikte olumsuzlukları da yanında getirdiği görülmektedir. Dolayısıyla bilinçsizce bağlanmamak şartıyla toplumun ayakta kalmasına yardımcı, sosyal hayatın önemli birer parçası olan değerlerin, değişen yaşam şartlarının maruz bıraktığı birtakım olumsuz durumlara karşı korunması gerekir. Bu da değerlerin gelecek kuşaklara bilinçli bir şekilde aktarılmasıyla mümkün olacaktır (Bulut, 2021).

Alan yazında değer eğitimi ve değerler eğitimi olmak üzere iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. “Değer eğitimi” bazı değerlerin insanlara kazandırılması anlamında kullanılırken, “Değerler eğitimi” bireylerin kendi değerlerini fark etmelerini sağlama amaçlı yapılan çalışmaların bütünüdür. Başka bir deyişle, değer eğitimi bazı değerlerin insanlara aktarılmasını ve kazandırılmasını hedeflerken; değerler eğitimi bireyin bu aşamada özgür bırakılmasını, kişinin kendi değerlerini fark etme sürecinde ona rehberlik edilmesini amaçlamaktadır (Bacanlı ve Dombaycı, 2012). Değer eğitiminde bilgi aktarma ön plandayken, değerler eğitimi sürecinde ise bireylerin sürece aktif katılımına önem verilmektedir.

Değerleri tanıma ve öğrenme ilk olarak ailede başlar. Aile fertleri değerlere uygun davranışlar sergilerse çocuklar da bu iyi davranışları örnek alacaktır. Sonraki süreçte ise çevre ve okul faktörü devreye girer. Çevre de aynı aile gibi model olma yoluyla bireyi etkiler. Değerlerin sistematik, planlı ve programlı olarak aktarıldığı yer ise eğitim kurumlarıdır. Eğitim kurumları öğrencilere akademik başarının yanında toplum ve birey için önemli olan değerleri de kazandırmayı hedeflemektedir.

Türkçe dersi ve değerler eğitiminde edebi eserler en etkili araçlardır. Dolayısıyla ders kitapları ve içerdiği metinler belirlenirken dikkatli davranmak gerekir. Türkçe Öğretim Programına (MEB, 2006) göre eğitim-öğretim uygulamalarında kullanılacak metinlerin temel özellikleri arasında değerler eğitimi ile ilgili olan maddeler şunlardır:

- Metinler, Türk milletinin birlik ve beraberliğine zarar vermemeli ve millî, kültürel, ahlaki değerlere uygun olmalıdır.
- Metinlerde siyasi bölünmelere neden olabilecek, ayrımcılığı teşvik eden, yıkıcı veya ideolojik ifadeler yer almamalıdır.
- İnsan haklarına, insanlık değerlerine aykırı öğeler içermemelidir.

- Metinler, öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmalı ve estetik bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olacak nitelikte olmalıdır.
- Metinler toplumsal değerlere uygun olmalı ve bireye bu değerleri aşılama sürecinde etkin rol oynamalıdır.

Türkçe dersinde amaç; temel dil becerilerini öğrencilere kazandırmaktır. Dili somutlaştırma aracı olan metinler, anlama ve anlatma sürecinin ana malzemesidir. Metinler öğretmenlerin en büyük yardımcıları, öğrencilerin de öğrenme sürecindeki en önemli araçlarıdır.

Türkçe eğitiminde en önemli kaynaklar metinlerdir. Metin seçimi yapılırken, çocuğun ilgi göstereceği, gelişim özelliklerine uygun ve içinde bulunduğu toplumun kültürel özelliklerini yansıtan metinler seçilmelidir (Özden,2012).

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde on kök değerlerin dağılımını tespit etmek amaçlanmıştır ve “5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin içerdiği değerlerin kullanım sıklığı nedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Kitapta yer alan değerlerin kullanım sıklığı nedir?
- Değerlerin metinlere ve temalara göre dağılımı dengeli midir?

3. Yöntem

Bu çalışmada, Türkçe 5. sınıf ders kitabındaki metinlerde yer alan değerler tespit edilip kullanım sıklıkları belirlenmiştir. Çalışmada araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve doküman analizi yöntemiyle içerik incelemesi yapılmıştır.

Doküman analizi, basılı ve elektronik olmak üzere bütün belge ve materyalleri incelemek, değerlendirmek ve analiz etmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Konu ile ilgili bütün kaynakları taramak ayrıca yazılı ve görsel materyallerin tamamına ulaşmak doküman analizinin kapsamındadır. Doküman analizi, diğer araştırma yöntemleri gibi, bilgi çıkarmak, konuyla ilgili anlayış oluşturmak ve deneysel bilgi geliştirmek amacıyla verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektiren bir süreçtir (Corbin & Strauss, 2008).

Verilerin Toplanması

2022-2023 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda ortak olarak okutulduğu için ve güncel olması sebebiyle uzman görüşüne başvurularak Anıtepe Yayıncılık 5. Sınıf Türkçe ders kitabı çalışma materyali seçilmiştir.

Verilerin Analizi

Uzman görüşleri doğrultusunda çalışma için seçilen kitaptaki metinler incelenmiş ve Türkçe öğretim programında yer alan kök değerlerin metinlerdeki kullanım sıklıkları belirlenmiştir. Doküman analizi yöntemiyle elde edilen veriler nicel tablolara dönüştürülmüş ve yorumlama yapılmıştır. 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler okunmuş ve bu metinlerde değerlerin yer aldığı cümleler belirlenmiştir. Hangi değerlerin

ne sıklıkla kullanıldığı belirlenmiş ve bu veriler tablolara aktarılmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini artırmak için değerlerle ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur. Değerlerin yer aldığı cümleler listelenmiş ve üç farklı Türkçe öğretmenin görüşüne sunulmuştur. Cümleler için uzmanlardan ikisi değer o cümlede var olduğunu belirttiyse, ilgili değer “var” olarak kabul edilmiştir. Uzman görüşü alındıktan sonra veriler analiz edilmiş ve bulgulara dayalı yorumlamalar yapılmıştır.

4. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Anıttepe Yayıncılık 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında yer alan metinlerde tespit edilen değerler temalara ve metinlere göre düzenlenerek tablo haline getirilmiştir ve değerlerin kullanım sıklığı hakkında verilere ulaşılmıştır. Ayrıca metinlerde değerleri yansıtan cümleler fişlenerek liste haline getirilmiş ve çalışmanın güvenilirliğini artırmak adına değerlerle ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur. Elde edilen veriler analiz edilerek yüzde ve frekansları belirlenmiş, Türkçe ders kitabında yer alan değerlerin temalara ve metinlere göre karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda metinlerde yer alan değerlerin bulunma sıklığından hareketle benzer ve farklı yönler ortaya konularak ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Anıttepe Yayıncılık Ortaokul 5. Sınıf Türkçe ders kitabında 8 adet tema, 32 adet metin yer almaktadır. Metinleri daha ayrıntılı olarak ele almak ve her temada farklı değerler ön plana çıkarabilmek için temalar öncelikle ayrı ayrı tablo haline getirilmiştir. Bütün temalar incelendikten sonra elde edilen veriler birleştirilip Türkçe ders kitabındaki değerlere ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Tablo 1: Birey ve Toplum Temasında Tespit Edilen Değerler

	Memleket İsterim	Hoşça Kalın, Güle Güle	Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir	Çocuk ve Baloncu	<i>f (frekans)</i>
Adalet	1				1
Dostluk					
Dürüstlük					
Özdenetim		1		1	2
Sabır					
Saygı					
Sevgi	1		1		2
Sorumluluk					
Vatanseverlik					
Yardımsverlik		1	4		5
Toplam:	2	2	5	1	10

Birey ve toplum temasında yer alan metinlerde toplam 10 değer tespit edilmiştir. En fazla yer alan değer ($f=5$) yardımsverlik değeridir. En az yer alan değer ise ($f=1$) adalet

değeridir. Metinlerde tespit edilemeyen değerler ise dostluk, sabır, saygı, dürüstlük, vatanseverlik ve sorumluluk değerleridir. Temayla uyumlu olarak metinlerde en fazla yardımseverlik değerine yer verildiği görülmektedir. Metinlerde yardımseverlik değeri; yardımcı olma, cömert olma ve özellikle misafirperver olma durumu olarak yer almıştır.

Tablo 2: Millî Mücadele ve Atatürk Temasında Tespit Edilen Değerler

	Mustafa Kemal'in Kağnısı	Dumlupınar Savaşı	6 Mart 1915 Gecesi	Şahin Bey	<i>f (frekans)</i>
Adalet					1
Dostluk	1				
Dürüstlük					
Özdenetim					
Sabır				2	2
Saygı					
Sevgi		1		1	2
Sorumluluk			1		1
Vatanseverlik	3	3	2	4	12
Yardımseverlik				1	1
Toplam:	4	4	3	8	19

Millî Mücadele ve Atatürk temasında yer alan metinlerde toplam 19 değer tespit edilmiştir. En fazla yer alan değer ($f=12$) vatanseverlik değeridir. En az yer alan değer ise ($f=1$) dostluk, sorumluluk ve yardımseverlik değerleridir. Metinlerde tespit edilemeyen değerler ise adalet, dürüstlük, saygı ve öz denetim değerleridir. Temayla uyumlu olarak metinlerde en fazla vatanseverlik değerine yer verildiği görülmektedir. Metinlerde vatanseverlik değeri; çalışkan ve üretken olma, vatani için fedakârlık yapma ve özellikle Kurtuluş Savaşı döneminde vatanımız için savaşanların kahramanlıkları olarak yer almıştır.

Tablo 3: Doğa ve Evren Temasında Tespit Edilen Değerler

	Bu Nehir Bizim	Okland Adası	Deprem	Yarın Gene Sabah Olacak	<i>f (frekans)</i>
Adalet	1				1
Dostluk					
Dürüstlük	1		1		2

Özdenetim			1		1
Sabır			1		1
Saygı	1				1
Sevgi					
Sorumluluk	4		1		5
Vatanseverlik					
Yardımseverlik	2		3		5
Toplam:	9		7		16

Doğa ve evren temasında yer alan metinlerde toplam 16 değer tespit edilmiştir. En fazla yer alan değerler ($f=5$) yardımseverlik ve sorumluluk değerleridir. En az yer alan değerler ise ($f=1$) adalet, öz denetim, sabır ve saygı değerleridir. Metinlerde tespit edilemeyen değerler ise dostluk, sevgi ve vatanseverlik değerleridir. Metinlerde en fazla yardımseverlik değerine yer verildiği görülmektedir. Metinlerde yardımseverlik değeri; yardımcı olma, cömert olma ve özellikle misafirperver olma durumu olarak yer almıştır.

Tablo 4: Milli Kültürümüz Temasında Tespit Edilen Değerler

	Kilim	Vatan Yahut Silistre	Boğaç Han	Geyik Ana	<i>f (frekans)</i>
Adalet					
Dostluk				1	1
Dürüstlük					
Özdenetim					
Sabır		1			1
Saygı					
Sevgi	4	1		1	6
Sorumluluk					
Vatanseverlik		3		1	4
Yardımseverlik		2			2
Toplam:	4	7		3	14

Milli kültürümüz temasında yer alan metinlerde toplam 14 değer tespit edilmiştir. En fazla yer alan değer ($f=6$) sevgi değeridir. En az yer alan değer ise ($f=1$) dostluk ve sabır değerleridir. Metinlerde tespit edilemeyen değerler ise dürüstlük, saygı, adalet, öz denetim ve sorumluluk değerleridir. Metinlerde en fazla sevgi değerine yer verildiği görülmektedir. Metinlerde sevgi değeri; aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, merhametli olma ve bir şeye karşı ilgi ve bağlılık duygusu olarak yer almıştır.

Tablo 5: Vatandaşlık Temasında Tespit Edilen Değerler

	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	Bilinçli Tüketici	Özgürlük	Çiftçi ile Çocukları	<i>f (frekans)</i>
Adalet	1	1			2
Dostluk			1		1
Dürüstlük	3				3
Özdenetim	2	1	1		4
Sabır	1				1
Saygı					
Sevgi	1				1
Sorumluluk	1	2	1	2	6
Vatanserverlik					
Yardımserverlik			1		1
Toplam:	9	4	4	2	19

Vatandaşlık temasında yer alan metinlerde toplam 19 değer tespit edilmiştir. En fazla yer alan değer ($f=5$) sorumluluk değeridir. En az yer alan değerler ise ($f=1$) dostluk, sabır, sevgi ve yardımserverlik değerleridir. Metinlerde tespit edilemeyen değerler ise saygı ve vatanserverlik değerleridir.

Temayla uyumlu olarak metinlerde en fazla sorumluluk değerine yer verildiği görülmektedir. Metinlerde sorumluluk değeri; kendine ve çevresine karşı sorumlu olma ve davranışlarının sorumluluğunu üstlenme durumu olarak yer almıştır.

Tablo 6: Sağlık ve Spor Temasında Tespit Edilen Değerler

	Karagöz Kibarlık Öğreniyor	Çitlembik	Spor ve Beden	Dedemin Öyküsü	<i>f (frekans)</i>
Adalet					
Dostluk	3	1			4
Dürüstlük					
Özdenetim			2		2
Sabır	1				1
Saygı	1		1		2
Sevgi		2		2	4
Sorumluluk					

Vatanseverlik					
Yardımseverlik		6			6
Toplam:	5	9	3	2	19

Sağlık ve spor temasında yer alan metinlerde toplam 19 değer tespit edilmiştir. En fazla yer alan değer ($f=6$) yardımseverlik değeridir. En az yer alan değer ise ($f=1$) sabır değeridir. Metinlerde tespit edilemeyen değerler ise adalet, dürüstlük, vatanseverlik ve sorumluluk değerleridir.

Metinlerde en fazla yardımseverlik değerine yer verildiği görülmektedir. Metinlerde yardımseverlik değeri; yardımcı olma, cömert olma ve özellikle misafirperver olma durumu olarak yer almıştır.

Tablo 7: Erdemler Temasında Tespit Edilen Değerler

	İyiliğin Değerini Bilen Kim?	Büyüklere Saygı	Yaşama Sevinci	Bir Bardak Sütün Hatırı	<i>f (frekans)</i>
Adalet	2				2
Dostluk					
Dürüstlük					
Özdenetim					
Sabır					
Saygı		4		1	5
Sevgi		4	1		5
Sorumluluk	2			1	3
Vatanseverlik	2	1			3
Yardımseverlik		2		2	4
Toplam:	6	11	1	4	22

Erdemler temasında yer alan metinlerde toplam 22 değer tespit edilmiştir. En fazla yer alan değerler ($f=5$) saygı ve sevgi değerleridir. En az yer alan değer ise ($f=2$) adalet değeridir. Metinlerde tespit edilemeyen değerler ise dostluk, dürüstlük, öz denetim ve sabır değerleridir.

Temayla uyumlu olarak metinlerde en fazla saygı ve sevgi değerlerine yer verildiği görülmektedir. Metinlerde saygı değeri, alçakgönüllü olma, diğer insanların kişiliklerine değer verme ve insanlara karşı dikkatli, özenli ve ölçülü davranma; sevgi değeri ise fedakârlık yapma, merhametli olma ve bir şeye karşı ilgi ve bağlılık duygusu olarak yer almıştır.

Tablo 8: Bilim ve Teknoloji Temasında Tespit Edilen Değerler

	Barkod	Sosyal Medya Psikolojimizi Etkiliyor	Akıllı Ulaşım Sistemleri	Pastör	<i>f (frekans)</i>
Adalet					
Dostluk					
Dürüstlük					
Özdenetim		3	1		4
Sabır					
Saygı				1	1
Sevgi					
Sorumluluk				2	2
Vatanserverlik					
Yardımserverlik					
Toplam:		3	1	3	7

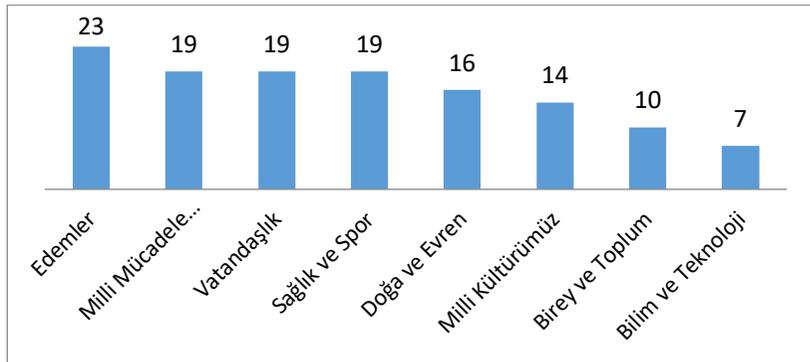
Bilim ve teknoloji temasında yer alan metinlerde toplam 7 değer tespit edilmiştir. En fazla yer alan değer ($f=4$) öz denetim değeridir. En az yer alan değer ise ($f=1$) saygı değeridir. Metinlerde tespit edilemeyen değerler ise adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, sevgi, vatanserverlik ve yardımserverlik değerleridir. Metinlerde en fazla öz denetim değerine yer verildiği görülmektedir. Metinlerde öz denetim değeri; davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme ve kendini ve davranışlarını denetleme anlamlarında kullanılmıştır.

5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin içerdiği değerler ile ilgili sayısal veriler tablo 9'da detaylı olarak gösterilmiştir. Bütün metin ve temalarda yer alan değerler karşılaştırma yapabilmek adına tek tabloda birleştirilmiştir.

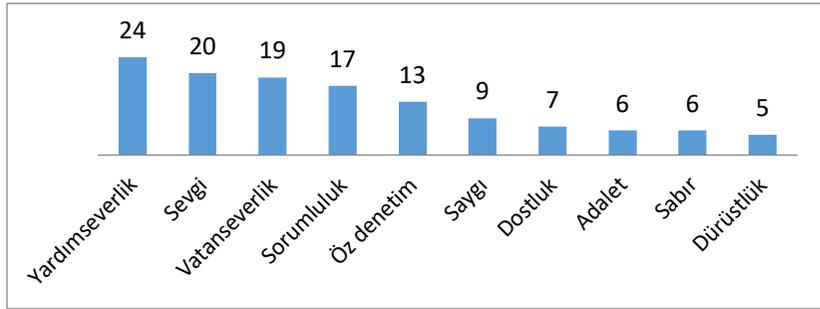
Tablo 9: İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Değerler

Tablo 20. İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Değerler

Temalar	Birey ve Toplum	Millî Mücadele ve Atatürk	Doğa ve Evren	Millî Kültürümüz	Vatandaşlık	Sağlık ve Spor	Erdemler	Hak ve Özgürlükler
Değerler	Memleket İsterim Hoşça kal Güle Güle Anadolu'da Konukseverlik Gelenekseldir Çocuk ve Baloncu Mustafa Kemal'in Kağınsı Dumlupınar Savaşı 6 Mart 1915 Gecesi Şahin Bey Bu Nehir Bizim Okland Adası Deprem Yarın Gene Sabah Olacak Kilim Vatan yahut Silistre Boğaç Han Geyik Ana Çocuk Bahçesinde Bekçi Bilinçli Tüketici Özgürlük Çiftçi ile Çocukları Karagöz Kitabık Öğreniyor Çitembik Spor ve Beden Dedemin Öyküsü İyiliğin Değerini Bilen Kırm Büyüklere Saygı Yaşama Sevinci Bir Bardak Sütün Hatırı Barkod Sosyal Medya Psikolojimizi Etkiliyor Akıllı Ulaşım Sistemleri Pastör Toplam							
Adalet	1		1		1	1		
Dostluk		1				1	3	1
Dürüstlük			1	1	1	3		
Öz Denetim	1	1		1	2	1	1	2
Sabır			2	1	1		1	
Saygı			1				1	1
Sevgi	1	1	1	1	4	1	1	1
Sorumluluk			1	4	1	4	1	1
Vatanseverlik		3	3	4	3	1		2
Yardımsızlık	1	4	2	1	2	3	2	2
Toplam	10	19	16	14	19	19	22	7

Tablo 9'dan elde edilen verilere göre ilköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitabında 8 tane tema, 32 tane metin yer almaktadır. İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde toplam 126 değer tespit edilmiştir. En fazla değeri 23 tane değer ile Erdemler teması içermektedir. Millî Mücadele ve Atatürk, Vatandaşlık, Sağlık ve Spor temalarının her birinde 19 adet değer tespit edilmiştir. Doğa ve Evren temasında 16 adet, Millî Kültürümüz temasında 14 adet, Birey ve Toplum temasında 10 adet, Bilim ve Teknoloji temasında ise 7 adet değer tespit edilmiştir.

İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde en çok işlenen değer 24 defa ile yardımseverlik değeri olmuştur. Yardımseverlik değerinden sonra sırasıyla sevgi değeri 20 kez, vatanseverlik değeri 19 kez, sorumluluk değeri 17 kez, öz denetim değeri 13 kez, saygı değeri 9 kez, dostluk değeri 7 kez, adalet ve sabır değerleri altışar kez, dürüstlük değerinin ise 5 kez metinlerde işlendiği görülmüştür. İçerisinde değer tespit edilemeyen metinler ise; Okland Adası, Yarın Gene Sabah Olacak, Boğaç Han ve Barkod adlı metinlerdir.

5. Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucundan hareketle, ilköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde toplam 126 adet değer yer aldığı tespit edilmiştir. Türkçe ders kitabındaki metinlerde en çok kullanılan değer yardımseverlik olduğu belirlenmiştir. Yardımseverlikten sonra en çok kullanılan değerler sevgi ve vatanseverlik değerleridir. Metinlerde en az yer verilen değerler ise dürüstlük, adalet, sabır ve dostluk değerleridir. Alan yazında Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelendiği benzer çalışmalar yer almaktadır. Özcan (2019) tarafından yapılan çalışma ile Türkçe ders kitapları ve Trabzon ilinde 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında en çok satılan 6 çocuk kitabında yer alan değerler karşılaştırılmıştır. 5. Sınıf Türkçe ders kitabında en çok işlenen değerler sevgi, estetik ve duyarlılık değerleri olmuştur. En az işlenen değerler ise barış, misafirperverlik, dürüstlük, adil olma ve aileye önem verme değerleridir. Ders kitabındaki metinlerde en çok işlenen değer yardımseverlik iken Özcan (2019)'ın çalışmasında sevgi değeri ön plana çıkmıştır. İki çalışma en çok işlenen değerler açısından birbiriyle örtüşmemektedir. Ders kitabındaki metinlerde en az yer verilen değerlere baktığımızda dürüstlük ve adil olma değerlerinin iki çalışmada da ortak olduğunu görüyoruz. Bire bir örtüşmese de en az işlenen değerler açısından çalışmamız ile benzerlik olduğu ortaya çıkmıştır.

Türkçe ders kitabındaki metinlerde değerlerin kullanım sayısının temalara ve metnin konusuna göre farklı olduğu ortaya koyulmuştur. İncelenen metinlerde değerlerin dağılımında bir denge yoktur. Bazı metinlerde hiç değer bulunmazken bazılarında ise aynı değere çok sayıda değinilmiştir. Gül (2017), 5. Sınıf Türkçe ders kitabını değerler açısından incelediği çalışmasında, değerlerin metinlere ve temalara göre homojen bir şekilde dağılmadığını tespit etmiştir. Gül (2017)'ün çalışması bu çalışmayla değerlerin dağılımı konusunda benzerlik göstermektedir.

İlköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki bütün metinler okunmuş ve değerlerin içerdiği cümleler listelenmiştir. Bu cümleler uzman görüşüne sunulmuş ve elde edilen veriler her tema için tablo haline getirilmiştir. Daha sonra temaların içerdiği değerler birleştirilerek karşılaştırma yapabilmek adına tek tablo haline getirilmiştir. Metinlerde toplam 126 adet değer yer aldığı görülmüştür. Metinlerde en çok kullanılan değer 24 kez ile yardımseverlik değeridir. Yardımseverlikten sonra en çok kullanılan değerler sevgi (20) ve vatanseverlik (19) değeridir. Metinlerde en az yer verilen değerler ise dürüstlük (5), adalet (6), sabır (6) ve dostluk (7) değerleridir. En az değer işlendiği tema 'Bilim ve Teknoloji', en fazla değer işlendiği tema ise 'Erdemler' teması olmuştur. En fazla değer "Büyükler Saygı" adlı metinde yer almıştır. Okland Adası, Yarın Gene Sabah Olacak, Boğaç Han ve Barkod adlı metinlerde ise on kök değere hiç rastlanılmamıştır. Ders kitabındaki temalara göre bazı değerlerin kullanım sıklığının arttığı görülmüştür. Örneğin ; "Milli Mücadele ve Atatürk" temasında en çok işlenen değer 'vatanseverlik' iken, "Erdemler" temasında en çok 'saygı' ve 'sevgi' değerleri işlenmiştir.

Bazı metinlerin temel değerleri bünyesinde barındırma ve yansıma açısından zengin içeriklere sahip olduğu saptanmıştır. Fakat bazı metinlerde bazı kök değerlere hiç yer verilmediği görülmüştür. Ayrıca dört adet metinde kök değerlerin hiç yer almadığı tespit edilmiştir. Temalar ve metinler arasında değerlerin bulunma sayısında ciddi farklılıklar ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde değerlerin belirgin olarak yer aldığı fakat metinlerde değerlerin kullanım sıklığının düzenli olmadığı görülmüştür.

ÖNERİLER

- Değerler eğitiminde ders kitabındaki metinler çok önemli yer tutar. Bu yüzden değerlerin temalara ve metinlere dağılımının dengeli olarak yapılması sağlanmalıdır.
- Ders kitaplarına metin seçiminde metinlerin değerleri bulundurma oranına bakılmalıdır. Metinlerin edebi yönünün yanı sıra topluma ait kültür ve değerleri de yansıması göz önünde bulundurulmalıdır.
- Temaların oluşum sürecinde tema-değer uyumuna dikkat edilmelidir.
- Her metinde değerlerin yer almasına özen gösterilmelidir.

Kaynakça

- Aydın, M. Z. (2010). Okulda Çalışan Herkesin Görevi Olarak Değerler Eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1,2.
- Bacanlı, H. , & Dombaycı M. (Kasım, 2012). Değer Boyutlandırma Yaklaşımı. *II. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu*.
- Bulut, K. (2021). Ayla Kutlu'nun 'Merhaba Sevgi' Adlı Çocuk Romanının Değerler Eğitimi Ve On Kök Değer Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57) , 248-272.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Çankırılı, A. (2015). *Ailede ve Okulda Değerler Eğitimi*. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Elbir B. , & Bağcı C.(2013). Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Journal of Turkish Studies*.
- Gül, M. (2017). Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin (5. Sınıf) Değerler Eğitimi Yaklaşımıyla İncelenmesi. *Erciyes Journal of Education*, 1(1), 59-78.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Özcan H. (2019). *Trabzon İlinde En Çok Satılan Çocuk Kitaplarındaki Değerler İle Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İçerdiği Değerlerin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Özden, M. (2012). Türkçe Eğitiminde Metinler Ve Metinlerin İletisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42 (193) , 70-80.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt I, Sayı 3.
- Özkan, R. (2010). Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler: İlköğretim Ders Kitapları Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7, 1124-1141.
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük* (11.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Topal, Y. (2019). Değerler Eğitimi ve On Kök Değer. *Mavi Atlas*, 7 (1) , 245-254.
- Tunagür, & M. Kardaş, N, M. (2017). 2000 yılı sonrasında yayımlanan Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde değer aktarımı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish*, 12(14), 431-464.
- Yaman, E. (2016). *Değerler Eğitimi* (4. Baskı). Ankara, Akçağ Yayınları.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*.

Extended Abstract

Purpose of the Research

In this study, it was aimed to determine the distribution of ten root values in the texts of the 5th grade Turkish textbook. In this study, "The answer to the question "What is the frequency of use of the values contained in the texts in the fifth grade Turkish textbook?" was sought.

The sub-problems of the research are:

- What is the frequency of use of the values in the book?
- Is the distribution of values according to texts and themes balanced?

Method

In this study, the values in the texts of the 5th grade Turkish textbook were detected and their frequencies of use were determined. Qualitative research method was used as the research model in the study. Content review was conducted using the document analysis method.

Document analysis is a systematic method used to examine, evaluate and analyze all documents and materials, both printed and electronic. Scanning all sources related to the subject and accessing all written and visual materials are within the scope of document analysis. Document analysis, like other research methods, is a process that requires examining and interpreting data in order to extract information, create understanding of the subject, and develop empirical knowledge (Corbin & Strauss, 2008).

After preliminary examinations, the 5th Grade Turkish textbook was selected for the research by taking expert opinion. The Turkish textbook that was the subject to the research was provided. By reading the texts in the book selected for the study, it was determined to what extent it contained the root values in the Turkish curriculum. The obtained data were commented by transforming them into quantitative tables. By reading the texts in the 5th Grade Turkish textbook, the sentences containing values were determined. It was determined which value was used and how frequently and these data were transferred to tables. While obtaining these data, expert opinion was consulted regarding the values. The sentences containing the values were listed and presented to three different Turkish teachers. Sentences were accepted as existing if two of the experts stated that the value existed in that sentence. After getting expert opinion, the data were analyzed and interpretations were made based on the findings.

Findings

In this part of the study, the values determined in the texts in the Anittepe Publishing 5th Grade Turkish Coursebook were arranged according to themes and texts and tabulated. Data was accessed about the frequency of use of the values included in the themes and texts.

According to the results of the research, there are 8 themes and 32 texts in the 5th grade Turkish textbook. Values were determined 126 times in total in the texts in the primary school 5th grade Turkish textbook. It contains the theme of virtues with the most value, 23 values. 19 values were identified in each of the themes of National Struggle and Atatürk, Citizenship, Health and Sports. 16 values were identified in the theme of Nature and Universe, 14 values in the theme of Our National Culture, 10 values in the theme of Individual and Society, and 7 values in the theme of Science and Technology.

The most frequently processed value in the texts of primary school 5th grade Turkish textbooks was the value of helpfulness, with 24 times. After the value of helpfulness, it was observed that the value of love was mentioned 20 times, the value of patriotism 19 times, the value of responsibility 17 times, the value of self-control 13 times, the value of respect 9 times, the value of friendship 7 times, the values of justice and patience six times each, and the value of honesty 5 times. The texts in which no value can be determined are; The texts are "Okland Island, Tomorrow Will Be Morning Again, Boğaç Han and Barcode".

Conclusion

All the texts in the Primary 5th Grade Turkish textbook were read and the sentences containing the values were listed. These sentences were presented to expert opinion and the data obtained were tabulated for each theme. Then, the values contained in the themes were combined and turned into a single table to compare. It was observed that there were a total of 126 values in the texts.

The most used value in the texts is the value of helpfulness, with 24 times. The most used values after helpfulness are love (20) and patriotism (19). The values least mentioned in the texts are honesty (5), justice (6), patience (6) and friendship (7). The theme with the least value was "Science and Technology (7)", and the theme with the most value was "Virtues (23)". The highest value (11) was found in the text called "Respect for Elders (11)".

It has been detected that some texts have rich contents in terms of embodying and reflecting core values. However, it has been observed that some root values are not included at all in some texts. In addition, it was determined that root values were not included in four texts. Significant differences emerged in the number of values found across themes and texts. As a result, it was seen that values were clearly included in the texts in the 5th grade Turkish textbooks, but the frequency of use of values in the texts was not regular.